

PROGRESSISTES
SDP

Sí

al Progrés

ELECCIONS GENERALS 2019

ELECCIONS GENERALS 2019

PROGRAMA ELECTORAL

ÍNDEX

LA PROPOSTA PROGRESSISTA: Una resposta a la crisi econòmica i institucional d'Andorra

4

I. UNA ANDORRA SOCIAL: Solidaritat front a precarietat

7

1. Garantir el dret de tothom a gaudir
d'un habitatge digne

9

2. Situar la pensió mínima de jubilació
al nivell del salari mínim

10

3. Incrementar les pensions de viduïtat i discapacitat

10

4. Garantir unes condicions laborals dignes
per als treballadors del país

10

5. Eradicar la violència de gènere i la violència
domèstica vers les dones i els infants

11

6. Fer del sistema de salut un pilar del servei públic	12
7. Garantir una educació pública de qualitat	16
8. Protegir els més vulnerables	18

II. UNA ANDORRA PROGRESSISTA: Adaptar-se als nous temps per mirar cap al futur amb optimisme

1. Assentar les bases d'una política econòmica duradora (2019-2029)	22
2. Diversificar l'economia productiva del país per millorar el benestar de les persones	25
3. Garantir un desenvolupament econòmic sostenible	27
4. Posar en marxa un nou model territorial	28

5. Reformar la llei electoral	28
6. Progressar cap a una mobilitat còmoda, neta, fluida, sostenible i democràtica	29
7. Recolzar la indústria cultural, artística i creativa del país	30
8. Convertir l'esport en un dret per a tothom	31
9. Situar els joves al capdavant	32
10. Garantir unes institucions transparents i lliures de corrupció	33
11. Reformar l'Administració pública	34

III. UNA ANDORRA EUROPEA: Més Europa és més Andorra

37

LA PROPOSTA PROGRESSISTA: Una resposta a la crisi econòmica i institucional d'Andorra

Andorra porta vuit anys sota el signe de la crisi. Aquesta prolongació en el temps i l'absència d'una esperança creïble a mig termini està malmetent la confiança en el seu futur.

La crisi que Andorra pateix va més enllà de la situació econòmica i afecta directament a l'Estat del benestar, al model d'Estat de Dret, democràtic i social establert en la Constitució del 1993.

La pròpia democràcia andorrana, el coprincipat parlamentari, ha estat menystinguda per les majories parlamentàries de DA. I tot això s'esdevé en un entorn europeu marcat per la incertesa.

D'una manera o una altra el conjunt de consensos bàsics sobre els quals s'ha construït l'Andorra democràtica d'ençà la Constitució del 1993 es troba ara en qüestió.

La crisi econòmica és a ben segur al cor del conjunt de crisis que posen sota tensió el nostre país, des de l'equilibri territorial a l'empobriment social, passant per la cada dia més malmesa credibilitat de l'activitat política.

Tanmateix, estem convençuts que aquestes crisis no són només el resultat de la crisi econòmica.

La situació econòmica ha estat, això sí, el catalitzador de la resta de conflictes del nostre país. Molts d'aquests conflictes eren ja presents feia anys, encara que potser quedaven dissimulats sota l'exuberància de la bombolla de l'expansió extraordinària que va experimentar Andorra durant trenta anys.

No podem tampoc menystenir la pèrdua de confiança ciutadana davant els discursos oficials repetidament desmentits pels fets.

El nostre país es troba així enmig d'una espiral de depressió col·lectiva, amb una ciutadania desencantada, distant, desconfiada i sense esperança en el futur.

El nostre país no pateix una crisi conjuntural, sinó que es troba submergit en una crisi estructural.

Andorra necessita recuperar-se. Necessita redreçament i progrés. I ha de definir un nou model estructural pels propers deu anys, amb l'horitzó del 2029.

Hem d'articular una renovació dels consensos constitucionals bastits l'any 1992 i 1993 recollint la nova realitat, per a encarar els problemes econòmics en el marc d'una actualització dels acords polítics que ens van portar a la Constitució.

I ho hem de fer incorporant una reflexió més àmplia, que abasti l'embranchament amb Europa.

La nostra intenció és incidir decisivament en el futur del país participant en l'acció del futur Govern. Volem crear ponts

de diàleg, participar responsablement en les decisions que configurin el futur.

Amb aquest objectiu proposem un projecte que és:

INEQUÍVOCAMENT SOCIAL,

INEQUÍVOCAMENT PROGRESSISTA,

INEQUÍVOCAMENT EUROPEU.

Un projecte compromès amb la ciutadania, amb la finalitat de buscar solucions als problemes que avui preocupen, les inquietuds que mostra la gent i que exigeixen una resposta imminent i inajornable.

I sobre la base d'aquest projecte, sense renunciar als valors que entenem bàsics i fonamentals, estem disposats a parlar i escoltar. Nosaltres som i serem progressistes, som i serem socialdemòcrates i som i serem europeistes, perquè volem corregir les desigualtats socials que pateix el nostre país, perquè defensem l'Estat del benestar per sobre de tot i perquè veiem en Europa una oportunitat per reforçar els interessos de l'Estat.

Aquesta és la missió que volem assumir en el proper Consell General i que ha de permetre vint anys més de prosperitat i cohesió social i territorial, en una Andorra ben embrancada a Europa.

Són idees que plantegem amb la vocació de dirigir-nos al conjunt del país.

Proposem, doncs, un projecte sòlid i coherent, assentat en uns valors i en unes idees. L'objectiu és contribuir a perfilar una agenda de reformes que, des d'una inspiració progressista, col·labori en la restitució d'un espai comú compartit.

Un projecte capaç de retornar l'entusiasme, la confiança i l'esperança.

Un projecte que no va en contra de ningú sinó a favor del país.

Un projecte que vol incloure i no pas excloure.

Aaron COMELLA SERVET
Judith Banessa MONTORO SANCHEZ
Oriol AGUIAR BUENO
David TORRES RUIZ
Joan-Carles ROMERA SANCHEZ

SÍ al Progrés
a Encamp

I. UNA ANDORRA SOCIAL: Solidaritat front a precarietat

Els Progressistes defensem l'economia de mercat i la llibertat d'empresa que estableix l'article 28 de la Constitució. Aquesta defensa va aparellada amb la ferma voluntat de traslladar a la vida diària de la ciutadania els principis de l'article 1 de la Constitució que defineix Andorra com un Estat independent, de Dret, Democràtic i Social.

Cal combinar el dinamisme del mercat amb l'acció correctora i d'anticipació dels poders públics i l'acció reguladora dels interlocutors socials, empresaris i treballadors assalariats.

Volem una societat solidària, no una societat precària.

La força d'una comunitat es mesura a partir del benestar dels més febles. Andorra havia anat endavant mitjançant un assenyat equilibri entre una economia forta i la pau social.

Aquests dos aspectes s'havien desenvolupat amb el desplegament, des de finals dels anys seixanta del segle passat, d'un sistema de seguretat social prou sòlid que havia permès a la societat de desenvolupar-se amb harmonia.

Avui hi ha sectors polítics conservadors que atempten contra aquest sistema cantant l'himne de la responsabilitat individual.

Amb un discurs egoista menystenen els més vulnerables i fan aparèixer una fractura social entre dues Andorres, que van a una velocitat diferent.

Amb aquests plantejaments menystenen l'article 30 de la Constitució que estableix l'obligació de l'Estat de garantir un sistema de Seguretat Social i el dret d'obtenir ajuda en situacions de desemparament.

Si es consolida la fractura social que ha portat a la cohabitació de dues Andorres trontollaran les bases del que ha conformat el model andorrà: la justícia social, la igualtat d'oportunitats, la solidaritat entre les persones. I la consolidació de la fractura social, al capdavall, malmetrà la pau social.

Cal ser conscients que l'economia prospera, creix i crea riquesa per aquestes condicions-marc que acabem d'esmentar. Suprimir els components solidaris del model suposarà un greu dany al conjunt del sistema.

Som conscients que calen adaptacions. No pensem que les persones aspirin a viure de rendes de situacions adquirides ni, tampoc, que les prestacions siguin massa importants, però la situació del país ha evolucionat. Els canvis socials i econòmics plantegen grans desafiaments i generen nous riscos als quals Progressistes-SDP volem aportar respostes.

No volem posar un fre a la modernització del sistema.

Som conscients que les transformacions de la societat andorrana han portat una evolució dels models de família que porten algunes famílies al llindar de la pobresa.

En l'àmbit de l'economia, constatem també grans trasbalsaments amb l'entrada en l'era digital i la introducció d'Internet.

El progrés tecnològic ha reforçat la importància del capital financer en relació al capital humà, que representa el treball.

Els guanys en productivitat es fan cada vegada més mitjançant l'automatització i la digitalització.

En aquest escenari Andorra continua encara prosperant com a país.

Però les desigualtats socials augmenten dia a dia. Els més rics disposen de fortunes considerables, les desigualtats salarials creixen i les condicions de treball es van precaritzant en algunes branques.

Quan els beneficis es redueixen les organitzacions empresarials exigeixen que es redueixin els impostos. I és en aquesta situació que hom s'acarnissa sobre les despeses de la Seguretat Social i, en conseqüència, sobre els més desafavorits.

El que està en joc va més enllà d'una discussió sobre el cost de les prestacions i abasta el conjunt de la política social d'Andorra.

L'ajuda social, fins fa pocs anys una necessitat excepcional, és ja el darrer esglaó de la seguretat social i de facto ha esdevingut una protecció contra els nous riscos de pobresa.

En aquestes circumstàncies promoure discursos a favor de la responsabilitat individual és un error en la mesura que ningú no rep voluntàriament prestacions d'ajuda social, perquè els controls i les intrusions en la vida privada són nombroses.

Ben sovint es tracta de persones que pateixen: dones, homes, joves i infants, treballadors i treballadores d'una certa edat, o els que no han tingut la sort o l'oportunitat d'obtenir un diploma o títol pels motius que sigui.

Progressistes-SDP no nega pas que existeixen abusos –que cal combatre i perseguir– de persones que es neguen a treballar per motius injustificats, però ens oposem a fer una reforma radical d'un sistema, que globalment funciona, sobre la base de casos marginals.

Aquests casos, que insistim que cal perseguir, no justifiquen pas que hom vulgui aprofitar-los per a dur a terme un doble atac, tant cap a les persones que intenten viure dignament com contra l'aparell social de l'Estat.

Progressistes-SDP vol donar resposta tant a les pors com als problemes de les persones.

En uns moments en els quals s'ha format un consens liberal-conservador per defensar els privilegis d'uns quants, Progressistes-SDP és la força política que defensa els valors fonamentals de l'Andorra constitucional. Una Andorra solidària i justa, que es preocupa del benestar de totes i tots els que hi viuen, encara que passin per situacions crítiques.

Ens hi juguem la cohesió social i la prosperitat econòmica futura.

1. GARANTIR EL DRET DE TOTHOM A GAUDIR D'UN HABITATGE DIGNE

La delicada situació que pateix una part important de la població, juntament amb altres factors com el creixement desmesurat del preu dels lloguers –conseqüència directa de l'especulació immobiliària–, l'existència d'un parc públic d'habitatges extremadament reduït, la disminució dels ingressos de les famílies i la manca de sensibilitat del Govern de DA per donar solucions, han provocat una situació d'emergència que impedeix a moltes persones i famílies poder fer efectiu el dret constitucional a gaudir d'un habitatge digne.

Conscients d'aquesta realitat, els Progressistes pretenem donar una resposta urgent, integral i coherent a aquesta problemàtica social, convertint en una prioritat l'atenció a la població mancada d'habitatge i a les persones que es troben en risc de pèrdua d'aquest bé de primera necessitat.

Per això proposem:

- Establir un índex de referència del preu del lloguer elaborat i actualitzat anualment per la Comissió nacional de l'habitatge.
- Establir un topall en els augments de lloguer en les renovacions de contractes d'arrendament que no permeti en cap cas establir una renda que superi el 15% de l'anterior.

- Crear un sistema de taxes que bonifiqui o penalitzi aquells lloguers que se situïn per sota o per sobre dels topalls d'augment que es determinin.
- Garantir un sistema de prestacions i ajuts públics al lloguer que garanteixi l'accés a l'habitatge d'aquelles persones que pels seus ingressos o altres circumstàncies no hi puguin accedir o no la puguin mantenir.
- Ampliar el parc d'habitatge de lloguer de gestió pública a través d'un Pla nacional per a la construcció de vivenda social durable i de baix consum energètic o de l'adquisició d'immobles que es destinin a aquesta finalitat.
- Emprar els terrenys adquirits pel Govern l'any 1990 a la Borda de Sales a Santa Coloma per a dur-hi a terme una promoció inspirada en l'esquema de la fundació Jovial, la positiva iniciativa que va encapçalar amb èxit el Comú d'Andorra la Vella amb el suport benefactor de la Sra. Maria Maestre Pal. La inversió necessària es pot obtenir reorientant part de la inversió del Fons de Reserva de la Caixa Andorrana de Seguretat Social, que obtindria un rendiment positiu de la inversió, atès que el Govern posaria a disposició els terrenys sense contrapartida.
- Reforçar la Comissió nacional de l'habitatge com a espai específic de reflexió, consulta, debat i assessorament per establir criteris i actuacions en matèria d'habitatge.

- Crear novament i dotar dels recursos necessaris el departament d'habitatge que DA va eliminar el 2016 perquè promogui totes aquelles accions adreçades a garantir el dret a l'habitatge de les persones.
- Crear un servei d'assessorament i acompanyament en matèria d'habitatge que orienti les persones per garantir el seu dret a un habitatge digne.

2. SITUAR LA PENSIÓ MÍNIMA DE JUBILACIÓ AL NIVELL DEL SALARI MÍNIM

Els augments dels lloguers i del cost de la vida han situat un nombre important de famílies al llindar de la pobresa. Les persones grans que han arribat a la jubilació després de molts anys de viure i treballar durament per l'engrandiment del país es mereixen respecte i solidaritat.

Per això proposem

- Situar al llindar del salari mínim les pensions de jubilació de totes aquelles persones que hagin treballat a Andorra durant un període no inferior a 10 anys.
- Mantenir un topall pel que fa a les pensions màximes.

3. INCREMENTAR LES PENSIONS DE VIDUÏTAT I DISCAPACITAT

Les persones que han esdevingut vídues i les persones que pateixen una discapacitat es poden trobar també en situacions de precarietat econòmica. La solidaritat els ha d'arribar també.

Per això proposem

- Incrementar les pensions inferiors als 600€ mensuals un 10% anyal els propers 4 anys, i les pensions entre els 600€ i el salari mínim un 5%.

4. GARANTIR UNES CONDICIONS LABORALS DIGNES PER ALS TREBALLADORS DEL PAÍS

Els Progressistes volem vetllar per la qualitat laboral i el benestar de les persones treballadores establint un marc de condicions laborals dignes.

Durant el darrer tram de la passada legislatura, DA, amb el suport dels liberals i Unió Laurediana més independents de la Massana (avui la tercera via) va aprovar la modificació de la Llei de relacions laborals, una modificació que no respon a la realitat sociolaboral del país, ni a les característiques del seu teixit empresarial ni tampoc dels assalariats, i que precaritzava les condicions laborals dels treballadors.

Paral·lelament, DA va aprovar també la Llei d'acció sindical, un text que els Progressistes entenem insuficient i que posa traves al desenvolupament d'una estructura sindical útil.

Per això proposem

- Ampliar el termini de preavis d'acomiadament a 90 dies.
- Ampliar el termini d'acomiadament col·lectiu a 6 mesos.
- Incrementar el preu de les hores extres fins arribar a un 75% més de l'hora normal.
- Indemnitzar a l'assalariat amb 45 dies per any treballat per acomiadament injustificat amb un màxim de 30 pagues.
- Garantir la igualtat salarial de gènere.
- Establir mesures que permetin la conciliació de la vida familiar i laboral.
- Incrementar gradualment el salari mínim fins a situar-lo l'any 2020 en un 70% del salari mitjà, tal i com estableix la Carta social europea, per augmentar la capacitat adquisitiua dels salaris més baixos.
- Fomentar la contractació indefinida en el sector privat ampliant el règim de subvencions destinades a aquesta finalitat.

5. ERADICAR LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE I LA VIOLÈNCIA DOMÈSTICA VERS LES DONES I ELS INFANTS

La violència de gènere i la violència domèstica vers les dones i els infants s'està convertint en una de les principals xacres socials del segle XXI. Les dades dels casos atesos pel Servei d'atenció a les víctimes de violència de gènere confirmen que aquest és un problema que va a l'alça i que afecta a tots els estaments de la població.

Els Progressistes no tanquem els ulls a aquesta greu problemàtica, que cal atacar des de diversos fronts. Cal intensificar la tasca preventiva prop dels joves, un col·lectiu en el qual es detecten massa sovint comportaments masclistes. Cal capacitar als diferents col·lectius professionals que tracten aquesta problemàtica perquè disposin de les eines adequades. Cal implementar programes de reeducació adreçats als maltractadors.

Igualment, els Progressistes pensem que cal avançar en la conquesta i la consolidació dels drets de les dones sense excepció, inclosos els sexuals i els reproductius. Motiu pel qual donem suport a les dones per la despenalització de l'avortament en els supòsits de malaltia o deformació greu del fetus, embaràs fruit d'una violació o per perill de la vida o salut de la dona embarassada dintre de les primeres 12 setmanes.

Per això proposem

- Modificar, reforçar i millorar l'atenció integral a la dona i als infants, amb especial atenció als casos de violència de gènere.
- Dotar la batllia amb un equip especialitzat en violència de gènere i família que disposi de les eines adequades per tractar aquest tema.
- Impulsar un programa d'ajudes socials per les dones que pateixen violència de gènere.
- Implementar un pla nacional de prevenció, actuació i sensibilització social vers les violències cap als infants, les violències de gènere i els drets humans a les escoles del país.
- Implementar programes per reeducar els maltractadors.
- Elaborar protocols d'actuació adreçats als serveis socials dels comuns, les escoles i el servei de mediació per tractar casos de violència de gènere i violència domèstica vers les dones i els infants.
- Potenciar la col·laboració entre l'Administració i les entitats i associacions que treballen per a la prevenció i l'eradicació de conductes discriminatòries vers les dones, infants, i d'altres comunitats que poden ser objecte d'exclusió social.

- Impulsar l'aprovació d'una llei per a la igualtat efectiva de dones i homes que garanteixi l'absència de qualsevol tipus de discriminació per raó de sexe i, especialment, les derivades de la maternitat, l'assumpció d'obligacions familiars i l'estat civil.
- Impulsar la creació d'un departament específic dedicat a la dona i a la igualtat.
- Aprovar la despenalització de l'avortament en els supòsits de malaltia o deformació greu del fetus, embaràs fruit d'una violació o per perill de la vida o salut de la dona embarassada dintre de les primeres 12 setmanes a través d'una proposició de Llei de modificació del Codi penal.

6. FER DEL SISTEMA DE SALUT UN PILAR DEL SERVEI PÚBLIC

La sanitat -com l'educació- és un servei públic principal. Com a tal, ha de ser accessible a tothom en igualtat de condicions, ha de tenir prioritat absoluta en la distribució dels recursos públics i ha d'obtenir el màxim nivell de satisfacció entre els ciutadans i les ciutadanes.

El sistema sanitari s'adreça a la consecució d'objectius d'interès general i no pot ser considerat com una activitat mercantil o comercial. Els pacients i les pacients no esperen pas que els tractaments i les cures que reben siguin eficaces en termes de costos; volen que les seves necessitats de salut siguin ateses seriosament. Una bona entesa entre

els pacients i les pacients i el personal sanitari dona, a ben segur, millors resultats que les decisions de gestors sanitaris, que es regeixen per criteris d'empresa privada, no solament en matèria de salut sinó sovint també al nivell econòmic.

La comercialització de la sanitat fa augmentar la pressió sobre el personal mèdic. El nivell salarial en bona part de les professions de la salut no està en consonància amb l'obligació física i psíquica que va conjuminada amb el treball i l'acompanyament dels malalts.

La protecció de la salut i l'assistència sanitària són drets constitucionals que Progressistes-SDP no volem retallar. Per això no compartim les polítiques d'austeritat que han acabat desmantellant el sistema sanitari, afavorint el creixement de desigualtats socials.

Cal desenvolupar accions rigoroses i responsables que assegurin un sistema sanitari sostenible i d'excel·lència, racionalitzant la despesa però satisfent, alhora, les necessitats de la població en matèria de salut i malaltia.

La despesa en sanitat és una inversió de futur. Una inversió que ha de servir per assegurar la qualitat i la continuïtat assistencial, amb criteris de distribució dels professionals sanitaris al territori i la igualtat d'accés als serveis de salut. Una inversió que ha de servir per desenvolupar polítiques sanitàries en la prevenció i la promoció de la salut de les persones, en la recerca i en una atenció sanitària altament resolutiva.

El ministeri de Salut ha anat delegant sobre el SAAS la responsabilitat de les decisions en matèria de política sanitària, a la vegada que aquest concentrava la gestió de la prestació d'assistència sanitària d'Andorra. Aquesta confusió de rols ha portat a un ingent conflicte d'interessos que ha desembocat en un increment injustificat de la despesa i una manca de planificació en l'àmbit dels recursos humans. Esdevé indispensable tornar a definir els rols, per identificar les prioritats de despesa, planificar les necessitats humanes a curt, mitjà i llarg termini i capgirar el desencís i la manca de motivació dels professionals.

Esdevé prioritari fer de l'assistència sanitària un servei públic de qualitat, modern i àgil, competitiu i adaptable als canvis constants de la societat andorrana. Un servei adequadament dimensionat, amb els instruments i els professionals acreditats necessaris per fer front als requeriments sanitaris del país.

Per això proposem:

- Garantir la sostenibilitat de la sanitat pública i de les pensions de jubilació sense retallar prestacions, establint un Pacte d'Estat pel desplegament d'un Pla nacional per la sostenibilitat del sistema de salut i de protecció social.
- Facilitar la vida de les persones malaltes, de les persones grans, dels discapacitats i de les seves famílies, promovent l'atenció domiciliària, impulsant l'hospitalització domiciliària, assegurant la continuïtat assistencial hospital-domicili

Felipe Augusto GALLARDO HURTADO
Albert GRANYENA ARACIL
M. Cristina MONTOLIO GUASCH
Luis Antonio SANTANA MAESTRO
Joan ABELLA RAMÓN

SÍ al Progrés
a Ordino

a través d'un professional d'enllaç d'infermeria i potenciant els Centres d'Atenció Primària.

- Vetllar perquè el desplegament del projecte d'història clínica compartida, que hauria d'esdevenir una eina fonamental pel seguiment i la qualitat assistencial, respecti escrupolosament la protecció de dades dels pacients, a les quals només ha de poder accedir el personal mèdic.
- Lluitar contra l'obesitat, el tabaquisme, el consum de drogues i les malalties cardiovasculars, impulsant el projecte europeu d'escoles promotores de salut.
- Augmentar les mesures de detecció precoç del càncer, potenciant el desenvolupament del Pla oncològic nacional i dotant el país d'una unitat de radioteràpia.
- Implantar un model d'atenció integral a la fibromiàlgia i a la síndrome de fatiga crònica centrat en l'atenció multidisciplinària.
- Valorar les necessitats específiques dels col·lectius de malalts, gent gran i discapacitats, tant a nivell de serveis d'atenció de la seva salut com a nivell social, establint un sistema de relació entre les diferents associacions i el Ministeri responsable de la salut i el benestar.
- Reforçar els serveis d'atenció a la salut mental, tant en adults com en nens i joves, incidint en la psiquiatria infantil, i molt especialment en àmbits com la depressió, la prevenció dels suïcidis, l'autisme o el trastorn per dèficit

d'atenció, amb un tractament multidisciplinari, adequant una secció especial a l'Hospital Nostra Sra. de Meritxell.

- Fer efectiva la proposta presentada pel Col·legi de Psicòlegs en què planteja convencionar els serveis habituals que presten els psicòlegs col·legiats amb el mateix règim de copagament que les altres especialitats.
- Potenciar el servei d'Hospital de dia i de Cirurgia ambulatoria mínimament invasiva, amb la finalitat de poder tractar més patologies, reduir les estades hospitalàries i reduir costos sense disminuir la qualitat.
- Garantir una atenció de qualitat als residents del Centre sociosanitari del Cedre, mitjançant un equip suficient en nombre i format en geriatría, perquè les persones grans mereixen tota la nostra atenció.
- Estudiar la creació d'una escola terapèutica per aquells joves que necessiten un seguiment continuat de la seva malaltia, trastorn o patologia, amb l'objectiu de què no perdin l'escolaritat i el contacte amb la societat.
- Garantir el dret dels pacients i de les seves famílies a estar informats de forma clara i entenedora, facilitant la participació en el seu procés clínic i terapèutic.
- Limitar l'àmbit competencial del SASS deixant-lo únicament com a òrgan de gestió de les prestacions sanitàries sota la supervisió del ministeri de Salut.

- Aclarir, mitjançant l'impuls dels procediments judicials escaients, l'escàndol de l'ús privat del sistema de triatge a urgències i el probable tràfic d'influències evidenciat en l'adjudicació del transport sanitari.

7. GARANTIR UNA EDUCACIÓ PÚBLICA DE QUALITAT

Defensem un model educatiu públic de qualitat, inclusiu, que faci efectiu per a tots els infants, els joves i adults els drets a l'educació, a la participació i a la igualtat d'oportunitats. Un model educatiu que presti especial atenció als que pateixen qualsevol tipus de discriminació o viuen en situació de vulnerabilitat.

Com sigui que el canvi tecnològic s'accelera amb la digitalització i l'automatització, les persones han de poder adquirir les competències que els ajudaran a donar forma al canvi i a trobar el seu lloc en aquest canvi. La formació, l'educació, i la formació continuada tenen doncs un paper cabdal.

El sistema educatiu ha de preveure els mecanismes necessaris perquè els joves que avui es formen en una activitat professional puguin continuar estudis de nivell superior en l'àmbit que correspongui o bé inserir-se amb facilitat en un itinerari educatiu més acadèmic.

I els adults han de poder accedir a formacions contínues adaptades a llurs necessitats durant la seva vida professional.

D'altra banda, el Pla de Reforma del Sistema Educatiu Andorrà (PERMSEA) necessita ésser avaluat per identificar-ne els punts forts i les febleses i copsar l'impacte que està tenint la seva implementació en termes de resultats d'aprenentatge. Aquesta avaluació del PERMSEA ens ha de permetre extreure unes primeres conclusions sobre la idoneïtat d'aspectes tant importants com la ràtio d'alumnes per classe, la distribució dels horaris lectius, la càrrega horària d'alumnes i professors, la metodologia d'ensenyament i aprenentatge, o el sistema d'avaluació, entre d'altres. L'objectiu és disposar d'informació que ens permeti poder reforçar els aspectes que funcionen i reconduir aquells que necessiten millorar.

Per això proposem:

- Reforçar les competències d'emprenedoria, esperit crític i creativitat dins del currículum educatiu.
- Impulsar acords amb empreses i agents socials que afavoreixin la realització de pràctiques professionals i la utilització d'infraestructures i mitjans tècnics i materials.
- Reforçar els vincles amb les empreses col·laboradores a les quals cal donar un valor afegit a l'hora d'efectuar contractacions públiques.
- Crear programes de qualificació professional per aquells alumnes que, al final de l'escolarització obligatòria, desitgin incorporar-se al món laboral.

- Crear itineraris de formació al llarg de la vida accessibles a tothom, que permetin la reconversió professional, la incorporació als nous mercats de treball i un major grau d'ocupabilitat.
- Dotar de recursos econòmics, humans i materials, i millorar els programes existents per evitar la violència a les escoles.
- Establir un sistema de beques i ajuts adaptat a les necessitats reals dels alumnes.
- Adequar els currículum educatius dels alumnes amb dificultats d'aprenentatge o dèficits d'atenció per prevenir la seva exclusió per fracàs escolar o per baix rendiment acadèmic.
- Adequar els currículums educatius dels alumnes amb altes capacitats per oferir-los itineraris educatius que permetin desenvolupar tot el seu potencial.
- Promoure el disseny, el desenvolupament i l'avaluació de projectes educatius que afavoreixin la bona convivència i la tolerància dintre dels centres educatius.
- Ampliar el projecte esquí-estudi a altres esports, a la formació artística i a la formació musical, per desenvolupar el potencial d'aquells joves amb talent especial.
- Introduir les mesures necessàries en els plans d'estudi de batxillerat per garantir que els estudiants d'aquest nivell

puguin accedir sense dificultats a les universitats espanyoles i franceses.

- Establir un suport al seguiment dels estudiants que, superades les proves de batxillerat decideixen seguir estudis superiors a l'estranger.
- Garantir la seguretat jurídica a totes les titulacions obtingudes abans del procés de Bolonya.
- Impulsar un pla nacional d'avaluació del PERMSEA que permeti identificar els seus punts forts i les seves febleses, copsar l'impacte de la seva implementació en termes de resultats d'aprenentatge i introduir tots aquells mecanismes de millora que s'escaiguin per garantir un sistema educatiu de qualitat.

Per garantir un sistema públic de qualitat l'Estat ha d'assegurar un equip tècnic i docent de qualitat. La Llei del cos d'Educació aprovada pel Govern de DA no dona al personal d'educació la seguretat jurídica necessària en relació a les seves condicions laborals, condició indispensable per a l'òptim funcionament del sistema educatiu.

Per això proposem

- Regular els períodes de descans durant els dies de vacances escolars fixats pel Govern.
- Incorporar al comitè tècnic de selecció del personal un representant sindical amb veu i vot.
- Atorgar als docents que tinguin la nacionalitat andorrana la condició de funcionaris públics.
- Capacitar el professorat, el personal tècnic i el personal amb responsabilitat pedagògica a través d'un pla de formació que respongui als nous reptes educatius que planteja la nostra societat.
- Respectar i enfortir la llibertat docent del professorat, element clau per a què pugui adaptar la seva tasca pedagògica a les necessitats de l'alumnat.
- Definir la possibilitat de treball a temps parcial del personal del Cos especial d'educació, a partir d'una determinada edat i en funció dels anys de servei, per adaptar les exigències de la tasca educativa a allò que pot oferir el docent en un moment concret de la seva carrera professional.
- Establir un règim de concertació pública amb les escoles congregacionals que permetés equiparar les condicions laborals del seu personal educatiu a les del personal educatiu del sistema educatiu andorrà.

8. PROTEGIR ELS MÉS VULNERABLES

L'Estat té el deure de tenir cura, amb especial atenció, de les persones més vulnerables dins de la nostra societat, els més grans i les persones amb alguna diversitat funcional. Volem tenir més ambició per aquests col·lectius que convé que siguin una part activa de la societat i estiguin més integrats dins de la vida pública.

L'Estat del Benestar és una eina fonamental de progrés. Defensem l'Estat del Benestar com a eina fonamental de progrés del país. L'Estat del Benestar és un dret bàsic inqüestionable, que només s'aconsegueix estant al costat de les persones i, de manera molt especial, al costat dels que més ho necessiten.

Per a nosaltres, les polítiques socials són molt més que una prioritat. Són la nostra primera i gran raó de ser.

Per això proposem:

- Garantir els serveis d'atenció domiciliària i el servei de llar residencial per a les persones grans i per a les persones amb discapacitat.
- Posar a disposició gratuïtament el sistema d'alerta a domicili.
- Garantir els serveis de respir.

- Establir una pensió temporal específica, amb el 50% del salari mínim, per a les persones amb discapacitat que es troben entre el 33% i el 60% de greu de menyscabament, mentrestant no troben una feina remunerada.
- Crear una prestació pels cuidadors informals que hagin de deixar la seva feina per tenir cura d'un malalt de llarga durada o persona amb un grau alt de dependència.
- Promoure un conveni amb l'ONCE que pugui portar a l'obertura d'una delegació a Andorra.
- Modificar la normativa d'accessibilitat seguint el model d'accessibilitat universal basat en l'informe de la Fundació ONCE.
- Desenvolupar la normativa de prestacions a la dependència, creant una prestació per ajudar les persones grans o amb diversitat funcional i afavorir la seva autonomia.
- Impulsar un Pla nacional de la infància i l'adolescència que ofereixi informació detallada i actualitzada sobre la situació dels infants i adolescents i on s'estableixin les accions per evitar situacions de risc.

Armand Josep PEREIRA DE SOUSA
Joan ARAJOL MIR
Marc LATORRE OLIVEROS
Jordi TORRES RUIZ
Victoria BROTON PEROJIL
Delfi ROCA ROCHE
Jaume BARTUMEU CASSANY
Judith VILA BONILLO
Sandra CANO VILA

SÍ al Progrés

Josep ROIG CARCEL
Olga REYES MONTAÑA
Adoració GARCIA FERNANDEZ
Víctor NAUDI ZAMORA
Daniel PÉREZ CARRILLO
Maria Antonia SANCHIZ REGO
Martí BAYONA DOMINGO
Laia MOLINE CINTAS

SÍ a Andorra

II. UNA ANDORRA PROGRESSISTA: Adaptar-se als nous temps per mirar cap al futur amb optimisme

Andorra ha superat en els darrers anys situacions d'una extraordinària complexitat.

El nostre país va aconseguir, l'any 1993, transformar un marc institucional obsolet, i arbitrar, sota l'esperit de consens, un renovat espai institucional compartit que ens ha mantingut durant vint-i-cinc anys per un camí democràtic tot i permetent-nos accedir a les relacions internacionals, esdevenint un Estat membre de Nacions Unides i del Consell d'Europa.

Durant aquests anys el país ha superat una profunda crisi del model d'exercici de la banca davant les exigències de transparència en les activitats financeres plantejades per la comunitat internacional.

Vam saber introduir, el setembre del 2009, la primera legislació sobre l'intercanvi d'informació fiscal amb sol·licitud prèvia i posteriorment es va tancar la negociació de l'Acord monetari amb la Unió Europea, l'any 2010. Amb aquestes dues fites es va avançar positivament en la consolidació del sector bancari.

Aquest procés de reinvençió desenvolupat des del consens ha d'inspirar ara el conjunt del país per a una nova etapa.

Andorra ha de reprendre la passió per adaptar-se amb la finalitat de respondre als desafiaments d'avui i articular un nou espai comú que ens permeti projectar el nostre país cap al futur.

1. ASSENTAR LES BASES D'UNA POLÍTICA ECONÒMICA DURADORA (2019-2029)

L'economia del país s'ha de regir pels objectius inscrits a la Constitució. Progressistes-SDP defensem en conseqüència la llibertat d'empresa en el marc de l'economia de mercat i conforme a les lleis que reconeix l'article 28 de la Constitució.

L'activitat econòmica que volem pel període 2019-2029 ha de ser generadora de llibertat, de justícia i de solidaritat. Volem una economia que estigui al servei de la llibertat. La llibertat no es pot limitar a reduir la burocràcia.

La llibertat no és, tampoc, el dret del més fort. La llibertat no té res a veure amb el desmanegament dels serveis públics. Ser lliure és tenir la possibilitat de dur una vida plena, de participar en la vida en societat i de poder créixer i desenvolupar-se.

No volem que les ciutadanes i els ciutadans es trobin atrapats per obligacions tècniques o financeres. El creixement econòmic no té sentit si no va acompanyat per una reducció de les desigualtats. Per això defensem l'economia social de mercat.

El canvi tecnològic s'accelera amb la digitalització i l'automatització per la qual cosa la gent ha de poder adquirir les competències que puguin ajudar a la seva adaptació a l'evolució.

La formació, l'educació, tenen aquí un paper cabdal. Les inversions en educació afavoreixen la integració social.

Els petits i mitjans empresaris creen la majoria de llocs de treball, amb una orientació principal cap al turisme, el comerç i els serveis empresarials. Creiem en la seva capacitat i el seu talent i ells, que han estat menystinguts els darrers vuit anys, han de centrar bona part de l'acció pública i han de tenir tot el nostre suport i la nostra atenció.

L'Estat ha de ser una ajuda i no una complicació, ha de ser un soci i no una competència deslleial. Els objectius prioritaris són afavorir l'arribada d'inversió estrangera, que desenvolupi el teixit empresarial existent, i permetre que aquest pugui internacionalitzar la seva oferta aprofitant les noves oportunitats que s'obren amb els Convenis per impedir la doble imposició i el futur acord d'associació amb Europa.

El funcionament de l'Estat no pot ser un llast per l'economia i la ciutadania. Els serveis necessaris que demanen els ciutadans s'han de donar amb una gestió rigorosa, transparent, eficaç i eficient. No es tracta de "gastar menys" sinó de "gastar millor" i obtenir el millor rendiment possible per cada euro invertit, seguint procediments públics i transparents, prioritzant la inversió que reverteixi directament a les empreses i l'economia del país.

Per això proposem:

A. MÉS TRANSPARÈNCIA I MÉS OPORTUNITATS EN EL SECTOR PÚBLIC

- Evitar les privatitzacions i/o externalitzacions de serveis que poden ser assumits plenament per l'Administració en l'actualitat.
- Publicar obligatòriament totes les adjudicacions amb els corresponents informes d'adjudicació.
- Limitar les adjudicacions públiques internacionals i establir una quota de concursos públics reservats a les micros, petites i mitjanes empreses andorranes.
- Limitar en nombre i quantitat les adjudicacions directes de quantia superior al marcat per la Llei de contractació pública (menys d'un 5% del pressupost d'inversió), excepte en cas d'extrema urgència i necessitat justificada.
- Derogar la Llei de sostenibilitat de les finances públiques ja que només limita la capacitat d'actuació de l'Estat en situacions que requereixen la seva intervenció.
- Mantenir l'estabilitat de la pressió fiscal seguint criteris controlables de justícia i necessitat.
- Reforçar la independència de la intervenció pública deslligant-la del poder polític.

- Agilitzar els pagaments a proveïdors perquè s'efectuïn a 30 dies.
- Mantenir Andorra Telecom i FEDA en els seus objectius principals com a serveis públics, establint una nova governança més plural i transparent.
- Evitar que FEDA i Andorra Telecom interfereixin en l'activitat empresarial del país prohibint la creació de societats mercantils controlades per aquestes empreses públiques.
- Limitar el percentatge de beneficis que l'Estat pot rebre d'aquestes dues empreses públiques a un màxim del 50% del benefici anual. Aquests diners s'hauran de dedicar prioritàriament a projectes socials, revertint-los directament a la ciutadania. Un mínim del 30% dels beneficis anuals hauran d'estar destinats a la millora del servei públic que ofereixen.
- Modificar la composició dels Consells d'administració perquè hi hagi una representació proporcionada de les minories parlamentàries, amb l'objectiu de consensuar la governança de les empreses a llarg termini i amb visió de continuïtat.

B. IMPULSAR L'ECONOMIA PRODUCTIVA NACIONAL

- Reforçar la lluita contra l'intrusisme i la competència deslleial per garantir que l'activitat econòmica es faci amb les mateixes condicions per a tothom.
- Garantir que els tràmits de creació de societats i comerços puguin efectuar-se en 24h.
- Simplificar els reglaments de comerç i d'indústria i eradicar els monopolis "de facto" creats per modificacions reglamentàries fetes a mida.
- Avançar el desenvolupament reglamentari de la Llei del comerç per una millor protecció del consumidor i de l'empresari, facilitant les bones pràctiques empresarials.
- Definir una estratègia turística basada en indicadors reals i adaptar el pressupost a la realitat del país, gastant millor per aconseguir un retorn superior a l'actual, invertint en la nostra cultura i el talent local perquè esdevingui el millor atractiu pels visitants.
- Fer participar els actors de Turisme privats i institucionals directament dins d'Andorra Turisme.
- Establir incentius fiscals pels emprenedors locals, amb exempcions graduals de l'impost que gravi l'activitat econòmica, de manera especial quan duguin a terme patrocinis d'entitats esportives sense ànim de lucre.

- Aplicar deduccions fiscals en l'IRPF per a la inversió en noves empreses.
- Modificar la normativa recentment adoptada en relació a les cotitzacions dels autònoms a la CASS perquè paguin segons el seu nivell d'ingressos real i s'aturi la discriminació.
- Reforçar els serveis públics, que són patrimoni de tots, garantint l'accés als béns i serveis de base, independentment de la seva situació de vida, dels seus mitjans financers, de la seva edat, de la seva salut, del seu sexe i del seu nivell d'educació.
- Estabilitzar l'economia financera. Els bancs i els establiments financers estables són un element important de l'economia. Són responsables d'una part molt important del tràfec de pagaments (les operacions de pagament) i presten els mitjans necessaris pel desenvolupament de l'economia i les empreses.

Dissortadament avui hi ha moltes transaccions especulatives que no tenen gran cosa a veure amb l'economia real. Les causes de la darrera crisi financera no s'han eliminat encara. Tot plegat representa un risc considerable per a l'estabilitat econòmica del nostre país.

Per això calen rectificacions suplementàries. És molt important que els bancs d'Andorra disposin de fons propis suficients amb la finalitat de superar una crisi financera sense ajuda de l'Estat. El seu negoci per compte propi ha de ser ben controlat i l'emissió de productes derivats molt restringida.

2. DIVERSIFICAR L'ECONOMIA PRODUCTIVA DEL PAÍS PER MILLORAR EL BENESTAR DE LES PERSONES

Els Progressistes pensem que la diversificació de l'economia és avui una necessitat per Andorra. Ho és perquè el model econòmic sobre el qual Andorra va dissenyar el seu creixement a finals de la dècada dels vuitanta és avui obsolet. I per tant, o es transforma el model econòmic o Andorra està abocada a la fallida. És a dir, o es troben noves vies d'ingressos i estabilitat per al futur o no podrem mantenir l'Estat del benestar que volem i que avui està en risc.

L'objectiu principal dels Progressistes pel que fa a la diversificació i al desenvolupament econòmic és contribuir a millorar el benestar de les persones. Observem preocupats com la recuperació econòmica contrasta avui amb una de les pitjors crisis socials del país dels darrers anys perquè no s'han previst mecanismes de repartiment de la riquesa, afavorint que augmentés la fractura econòmica i social.

Per això proposem

- Donar suport a negocis de futur que se situen en les àrees tecnològica (sobretot en el **blockchain** i el comerç electrònic), del benestar (tant pel que fa als esports, com pel que fa a la salut i al **wellness** alternatiu) i social i mediambiental (sobretot pel que fa a l'ensenyament superior).
- Recolzar els sectors de la biotecnologia i de la producció cinematogràfica com a noves oportunitats de negoci.

Àngel DALMAU AUSAS
Meritxell PUJOL CARRASCOSA
Laura GOMEZ DOMINGUEZ
Jordi MARCH MARCH
Miriam NOGUERAS SIRAÑA

SÍ

al Progrés

a Andorra la Vella

3. GARANTIR UN DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC SOSTENIBLE

El desenvolupament econòmic no pot continuar basant-se sobre l'explotació indiscriminada dels nostres recursos naturals i mediambientals.

S'ha de bascular d'un model econòmic basat en l'explotació infinita dels recursos cap a un model econòmic de promoció i conservació que sigui respectuós de l'entorn de les persones. Per això és important definir una estratègia en l'àmbit nacional que tingui aplicació a nivell local, perquè puguem mirar als ulls dels nostres descendents sense haver-los d'abaixar, avergonyits pel que els hem deixat.

El repte més important a nivell ambiental és afrontar les conseqüències de l'escalfament global i el consegüent canvi climàtic a les nostres muntanyes. Per fer-hi front i atenuar els seus efectes en el nostre territori i en les generacions futures, Andorra hauria de sumar-se als esforços de la comunitat internacional en aquesta matèria, a l'empara del Protocol de París.

Entre aquests esforços s'ha de promoure l'obra pública necessària per evitar els embussos de circulació que no solament generen enormes molèsties a residents i visitants del país sinó que provoquen una gran pol·lució de l'aire.

Per això proposem:

- Promoure una economia productiva de mínima petjada ecològica.
- Oferir un medi ambient excel·lent i una gestió ambiental exemplar com a element de promoció i difusió turística d'Andorra.
- Assolir el màxim nivell d'independència energètica d'Andorra gràcies a un canvi de model energètic, adaptat al nostre territori, que ens garanteixi el dret a prendre les pròpies decisions en l'energia.
- Posicionar Andorra com a membre actiu en els diferents organismes especialitzats en el desenvolupament sostenible de les zones de muntanya, per identificar les bones pràctiques i adaptar-les al nostre territori, alhora que creant sinèrgies que ens beneficiïn en la planificació, finançament i implementació d'iniciatives de desenvolupament sostenible.
- Introduir criteris fiscals per beneficiar aquelles empreses que aposten per la rendibilitat social i ambiental en les seves activitats.
- Establir un Pla de canvi d'hàbits ambientals en els usuaris finals i fer-ne les campanyes informatives adients.
- Portar al dia tot un seguit d'indicadors de producció/distribució i consum dels diferents tipus d'energia.

- Pilotar projectes d'estalvi energètic en les administracions públiques.

4. POSAR EN MARXA UN NOU MODEL TERRITORIAL

Volem mantenir els comuns com a òrgans de representació i govern de les parròquies però volem limitar els encavalcaments amb les polítiques nacionals.

Els comuns són els òrgans de representació i administració que expressen els interessos dels ciutadans i ciutadanes en l'àmbit territorial. La pràctica institucional dels darrers vint-i-cinc anys ha fet aparèixer una evolució que ha desbordat l'àmbit competencial fixat a la Constitució i els comuns han anat envaint progressivament les competències de l'Estat.

Per això proposem:

- Desenvolupar una acció legislativa que concreti el marc competencial fixat a la Llei de definició de competències dels comuns del 4 de novembre del 1993 per evitar disfuncions i conflictes entre els comuns i les altres institucions de l'Estat. Això comportarà modificar la llei promoguda per DA aquesta darrera legislatura, que plantejava greus problemes de constitucionalitat.

- Revisar la Llei de transferències als comuns per resoldre els problemes de constitucionalitat que es van detectar amb motiu de la darrera modificació imposada pel Govern sortint.
- Mantenir el Comú com l'administració més propera a la ciutadania però assentant ben clarament que la política nacional general pertany al Govern i que no hi ha d'haver duplictat de funcions entre administracions. Andorra no es pot permetre unes administracions multiplicades per set.

5. REFORMAR LA LLEI ELECTORAL

La Llei electoral vigent és la traducció del pacte constitucional del 1993. L'article de la Constitució diu així: "El Consell General, que expressa la representació mixta i paritària de la població nacional i de les set Parròquies, representa el poble andorrà, exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de l'Estat i impulsa i controla l'acció política del Govern".

I l'article 52 de la Constitució ho defineix més concretament dient:

"El Consell General es compon d'un mínim de vint-i-vuit i un màxim de quaranta-dos Consellers Generals, la meitat dels quals s'elegeixen a raó d'un nombre igual per cadascuna de les set Parròquies i l'altra meitat s'elegeix per circumscripció nacional".

Vint-i-cinc anys després, l'evolució de la societat andorrana i la pràctica institucional aconsellen una revisió d'aquestes disposicions constitucionals per anar cap a un sistema electoral més representatiu, que relacioni més clarament el percentatge de vots obtinguts i el percentatge de consellers generals corresponents.

Avui la representació ha deixat de ser mixta i paritària per esdevenir gairebé monocolor.

Es tracta d'introduir més justícia en la representació de les minories impedint que es donin situacions en les quals una sola força política pugui decidir tota sola el futur del país mercès a una legislació electoral que afavoreix el territori sobre la població.

Per això proposem:

- Respectar el principi del sufragi universal lliure, igual, directe i secret que assenta l'article 51 de la Constitució.
- Elegir els membres del Consell General mitjançant una llista nacional pel conjunt dels vint-i-vuit consellers generals.
- Introduir la possibilitat de marcar en la papereta la preferència de l'elector per fins a tres candidats.

6. PROGRESSAR CAP A UNA MOBILITAT CÒMODA, NETA, FLUIDA, SOSTENIBLE I DEMOCRÀTICA

Andorra pateix un greu problema amb les cues, la mobilitat i el transport públic. Els Progressistes pensem que cal afrontar de manera urgent i global aquest problema. En part, pensem que la solució passa inevitablement per promoure l'obra pública necessària per evitar els embussos de circulació que no solament generen enormes molèsties a residents i visitants del país sinó que provoquen una gran pol·lució de l'aire.

I és precisament per aquesta darrera qüestió mediambiental que els Progressistes, amb la finalitat de reduir dràsticament les emissions de carboni en transport i mobilitat, volem afavorir mesures encaminades al canvi de vehicles de combustió interna per uns altres no contaminants –com els elèctrics–, garantint un futur sostenible amb el medi ambient i reduint la contaminació acústica que perjudica de forma notable la salut de les persones.

Per això ens oposem a la construcció d'un heliport a les Tresoles (Escaldes-Engordany) i defensem que abans de promoure cap altra instal·lació heliportuària cal fer un debat específic sobre el transport aeri al Consell General.

Estem convençuts que Andorra necessita avançar cap a una mobilitat còmoda, neta, fluida, sostenible i respectuosa amb el medi ambient. Per aquest motiu, entenem que cal potenciar un transport públic net i de qualitat. I entenem també que cal implementar les mesures necessàries per animar la gent que faci ús d'aquest tipus de transport i garantir-ne el seu accés universal.

Totes aquestes mesures han d'integrar-se en un Pla integral de mobilitat per als propers 10 anys, que posi solució al problema de les cues al país.

Per això proposem

- Fixar com a prioritats en l'obra pública d'inversió el desviament de la Massana i enllestir el desviament de Sant Julià de Lòria des del Túnel de la Tàpia fins a la borda Sabater.
- Estudiar el projecte d'enllaçar Porta amb el Pas de la Casa amb un metro, així com la intenció de les cambres de comerç d'Andorra i de Perpinyà de fer arribar el tren al Principat.
- Democratitzar el transport públic col·lectiu fent-lo gratuït.
- Reforçar el carril bus per garantir la comoditat, la regularitat, la rapidesa i la fiabilitat del servei.
- Impulsar la construcció d'aparcaments a les entrades del país perquè els visitants hi puguin deixar els seus vehicles i puguin desplaçar-se pel país amb el transport públic.
- Impulsar una comissió bilateral Andorra – Espanya per estudiar l'obertura de dobles carrils d'entrada i sortida a la frontera sud del país.
- Estudiar alternatives al transport rodat, com ara el transport per cable o el transport per via.

- Modificar la taxa sobre tinença de vehicles per bonificar els vehicles elèctrics.
- Implantar més punts de recàrrega de vehicles elèctrics en la via pública.
- Modificar el Codi de Circulació amb la finalitat de regular la circulació dels patinets, amb o sense motor, prohibint el seu pas per voravies i zones de vianants i establint una assegurança obligatòria per a aquesta mena de vehicles.

7. RECOLZAR LA INDÚSTRIA CULTURAL, ARTÍSTICA I CREATIVA DEL PAÍS

La cultura no és un luxe ni una despesa. Els Progressistes valorem la cultura com un bé comú al servei de les persones. Creiem que la cultura és una eina molt potent d'inclusió, de cohesió i de transformació social, motiu pel qual volem garantir-ne l'accés a tothom.

Som conscients també de l'enorme potencial de la cultura com a model productiu, no només per la seva capacitat de generar riquesa i llocs de treball, sinó com a valor d'atractiu turístic. I és per això que volem recolzar la cultura des d'una doble perspectiva. D'una banda, des de la diversificació de l'economia, donant suport a les noves oportunitats de negoci relacionades amb el mecenatge i la indústria cultural, artística i creativa del país. I d'altra banda, des del turisme cultural, promocionant l'oferta cultural i creativa del país com a reclam i atractiu turístic.

Per això proposem

- Facilitar l'accés a esdeveniments culturals a les famílies que pels seus ingressos no s'ho puguin permetre.
- Recolzar econòmicament aquells projectes culturals i artístics que fomentin la inclusió dels col·lectius amb diversitat funcional.
- Estimular la producció i la innovació cultural, artística i creativa nacional a través de fons i plans d'acció específics.
- Implementar un pla d'incentius fiscals per a les empreses que inverteixin en projectes de patrocini o mecenatge cultural.
- Implementar un pla de formació i de qualificació professional nacional dels ensenyaments artístics, impulsant convenis amb les escoles de teatre, música, dansa i belles arts del país.
- Desenvolupar un pla estratègic nacional enfocat a potenciar el turisme cultural, que serveixi per posar en valor l'art i la cultura del país i posicionar-los com a atractiu turístic.
- Instal·lar a l'edifici de l'antic Hotel Casamany d'Ordino el Museu Nacional d'Andorra

8. CONVERTIR L'ESPORT EN UN DRET PER A TOTHOM

Considerem que totes les persones sense excepció ni distinció de gènere han de tenir dret a l'esport i al lleure, i entenem que és responsabilitat de l'Administració garantir aquest dret. Veiem en la pràctica esportiva un eina d'inclusió social molt potent –com ho són la cultura i l'educació–, que a més serveix per millorar la qualitat de vida de les persones.

Entenem, que l'esport és una eina de desenvolupament i de diversificació de l'economia, que es converteix, a més, en un atractiu turístic de gran valor per al territori quan es tracta de l'organització de grans esdeveniments esportius.

Per això proposem

- Facilitar l'accés a la pràctica esportiva a les famílies que pels seus ingressos no s'ho puguin permetre.
- Promoure la inclusió de les dones en l'àmbit esportiu, impulsant el seu paper en el món de l'esport i fomentant l'esport femení.
- Implementar un pla de deduccions fiscals per a aquelles empreses que patrocini equips o esdeveniments esportius.
- Recolzar l'esport de base ampliant els recursos econòmics que es destinen als joves esportistes a través dels diferents programes d'ajuts i subvencions.

- Dissenyar programes específics per a joves i adolescents amb risc d'exclusió que tinguin la pràctica esportiva com a eix principal.
- Crear programes destinats al foment d'hàbits saludables.
- Atreure i donar suport als grans esdeveniments esportius com a eines de desenvolupament econòmic i atractiu turístic per al territori.
- Eliminar la Fundació de l'esport, retornant al Govern les competències que li atorga la Llei de l'esport.

9. SITUAR ELS JOVES AL CAPDAVANT

Els joves són part essencial de la societat. Tenen inquietuds, problemes i idees pròpies. Cal, doncs, un enfocament polític transversal, defugint de polítiques oportunistes o discriminatòries. Els joves han de poder participar de la vida pública de forma efectiva, ja que són uns ciutadans més.

Per això proposem:

- Dotar de mitjans els departaments d'Ensenyament Superior i de Joventut perquè puguin efectuar un seguiment de tots els joves que estudien i treballen a l'estranger, perquè no perdin el contacte amb la realitat i l'evolució del seu país.

- Aplicar deduccions fiscals a les empreses de contractació de joves en formació o en primer contracte.
- Reforçar i crear noves iniciatives d'emprenedoria adreçades als joves en edat laboral i als que hagin finalitzat els estudis.
- Fer que l'acord d'associació amb la Unió Europea permeti incorporar Andorra els programes europeus destinats als joves i a l'ensenyament superior (ERASMUS, Servei de Voluntariat Europeu, etc.)
- Obrir canals de comunicació per incentivar la implicació dels joves en el progrés de la societat.
- Impulsar la creació de la Consulta jove per donar informació i ajut als joves en temes vinculats a la planificació familiar, l'alimentació i l'obesitat o bulímia, el consum de drogues i alcohol, la gestió de conflictes sense violència, la salut sexual i reproductiva, la prevenció de conductes de risc, o la prevenció de malalties de transmissió sexual.
- Garantir la llibertat dels alumnes perquè proposin tractar al Consell dels Joves aquells temes que considerin oportuns.

10. GARANTIR UNES INSTITUCIONS TRANSPARENTS I LLIURES DE CORRUPCIÓ

Per l'Andorra del segle XXI és imprescindible que les nostres institucions inspirin confiança. Hem d'evitar l'allunyament progressiu dels ciutadans cap a l'Administració i la política, que en bona part és degut al seu funcionament opac i complex, que deixa de banda a gran part de la societat. En el darrer tram de la legislatura passada, DA va impulsar una modificació del Reglament del Consell General que representa un retrocés constitucional perquè retalla el dret a la informació dels Consellers Generals.

Cal doncs, recuperar el dret a la informació dels representants del poble perquè puguin exercir tasques de seguiment i control al Govern. Així mateix, cal incorporar instruments i mesures de control que siguin fàcilment gestionables perquè no suposin cap càrrega addicional en el funcionament de l'Administració.

La transparència a tots els nivells ha de ser l'eina més important per a l'eliminació de conductes impròpies i per la recuperació de la confiança en les institucions per part dels ciutadans i ciutadanes.

Per això proposem:

- Instaurar progressivament, al llarg de la legislatura, el Govern Obert, on es posaran a disposició del públic en general, totes les dades de què disposa l'Administració i les

institucions de manera transparent com a eina per planificar millor tant les polítiques públiques com les iniciatives privades.

- Modificar l'article 5 del Reglament del Consell General per garantir que els Consellers Generals tinguin el dret efectiu a què l'Administració Pública els faciliti les dades, informes o documents que obren en el seu poder.
- Crear un òrgan de control de qualitat de l'Administració amb participació del ciutadans i de les ciutadanes.
- Afavorir la participació de les minories polítiques als Consells d'administració de totes les societats públiques o participades.
- Establir el termini d'accés a la nacionalitat per residència en 10 anys.
- Permetre la defensa de les iniciatives legislatives populars per part dels seus promotors.
- Reforçar la separació de poders fent que els membres del Consell Superior de la Justícia siguin referendats per almenys dos grups parlamentaris que presentin un mínim de 14 consellers.
- Garantir la protecció i l'anonimat de les persones que denuncien casos de corrupció.

11. REFORMAR L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

El govern de DA ens deixa un sector públic molt deteriorat i fet malbé a causa d'una mala reforma de la funció pública, imposada sense consens, amb l'únic objectiu d'acarnissar-se amb les condicions laborals dels treballadors públics.

Per això proposem

- Derogar la Llei de la Funció Pública aprovada durant el darrer tram de la legislatura.
- Recuperar l'esperit de diàleg, consens i pluralitat que va inspirar la Taula de Treball de la Funció Pública del 2010.
- Obrir un procés de reflexió que integri al futur Govern, els grups parlamentaris que resultin de les eleccions del 7 d'abril i els sindicats dels treballadors públics sobre el model d'Administració pública que el país necessita.
- Arribar a un necessari i ampli consens de tots els actors socials que tenen la responsabilitat d'aportar les propostes necessàries per tal de construir un nou model d'Administració pública sostenible i que tingui com a eix central la prestació d'un servei públic de qualitat a la ciutadania.
- Preservar -i en no pocs casos restituir- els drets dels treballadors públics.

Entenem que aquest procés de reflexió ha d'assentar les bases per emprendre una reforma veritable i en profunditat del model d'administració pública.

Per això proposem

A. TRANSFORMAR EL FUNCIONAMENT DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

- Passar d'una administració pública reactiva a una administració pública proactiva i amb capacitat d'anticipació.
- Implementar polítiques de transparència, i conscienciar-se sobre la necessitat de retre comptes.
- Articular instruments per interactuar millor amb els ciutadans i entre les administracions general i comunals.
- Implementar mecanismes de gestió més flexibles, organitzats a l'entorn d'objectius realistes que puguin ser mesurats i avaluats.
- Simplificar i racionalitzar els processos administratius, aprofitant les potencialitats que ens ofereixen les noves tecnologies.
- Implementar una administració electrònica integrada, que comparteixi i centralitzi informació per facilitar-ne l'accés als ciutadans.

B. TRANSFORMAR LA FORMA COM GASTA L'ESTAT

- Reduir el deute públic, evitant despeses inútils i sobrecostos injustificables, cercant alternatives de finançament i implementant plans de sanejament financers, per garantir la sostenibilitat a mitjà i llarg termini.
- Racionalitzar les estructures administratives.
- Establir models de col·laboració entre el sector públic i el sector privat.

C. TRANSFORMAR LA MANERA DE TREBALLAR DE L'ADMINISTRACIÓ

- Delimitar molt bé la funció pública per evitar que els càrrecs de confiança puguin suposar una ingerència d'interessos partidistes a l'Administració.
- Ampliar les competències de la Comissió consultiva de la funció pública per aconseguir que esdevingui un veritable òrgan de participació i de consulta amb caràcter vinculant.
- Integrar amb veu i vot els representants sindicals als comitès tècnics de selecció del personal per garantir la transparència dels processos de selecció.
- Avaluar l'acompliment dels treballadors públics i implementar sistemes de carrera professional reptadors.

- Fomentar la mobilitat interna dels treballadors públics dins de cada administració i entre administracions.
- Desenvolupar mesures i eines que fomentin el teletreball allà on sigui possible.

Elisabet ZOPPETTI NUÑEZ
Marc GONZÁLEZ SOTO
Najim AOURAGHE BENDADA
Jordi BAZAN SAMITIER
Gonzalo DONSION PICHEL

SÍ

al Progrés
a Escaldes-Engordany

III. UNA ANDORRA EUROPEA: Més Europa és més Andorra

Ja fa anys que el debat polític gira a l'entorn de la qüestió de saber si Andorra ha d'establir –o no- un nou embrancament amb Europa. No ens sembla una bona manera de plantejar la qüestió com sigui que Andorra, atesa la seva situació geogràfica i el seu arrelament econòmic i cultural, pertany de qualsevol manera al continent europeu.

La bona pregunta es troba doncs en una altra direcció: com podem organitzar aquestes relacions amb la Unió Europea, en una perspectiva duradora i estable, i quin ha de ser l'estatut d'Andorra a Europa.

I en aquesta perspectiva cal, de manera prioritària, buscar els camins i els procediments que permetin en el futur defensar millor els nostres interessos com a país i afavoreixin una influència en les decisions que ens afectin.

Progressistes-SDP volem i defensem la intensificació i l'aprofundiment de les relacions d'Andorra amb la Unió Europea. Ho fem convençuts que Andorra és dependent i necessita unes relacions estables i harmòniques amb Europa.

Ho fem, també, perquè coneixem la situació i sabem que la Unió Europea podria, unilateralment, resoldre tots els acords actualment existents i deixar Andorra aïllada, sense l'acord comercial vigent.

Un pas endavant vers la consolidació positiva de l'actual marc de relacions és indispensable.

Per això defensem l'establiment d'un acord-marc d'associació, perquè Andorra ha d'assentar en la seva relació amb Europa, amb la Unió Europea, i també amb els dos estats veïns, França i Espanya, els fonaments i l'essència del seu horitzó econòmic i diplomàtic.

La crisi econòmica i financera internacional que va començar el 2008 ha malmès en bona part l'economia andorrana deixant en evidència una crisi interna que no és pas conjuntural sinó estructural.

L'assumpció i desenvolupament, a partir del setembre del 2009, dels compromisos internacionals en matèria de transparència i l'activitat financera i la negociació que el govern presidit per Jaume Bartumeu va promoure de l'Acord monetari amb la Unió Europea l'any 2010, han portat a un nou escenari de l'activitat bancària.

D'altra banda la mala gestió de la crisi de la BPA per part del govern sortint ha malmès molt fortament el sistema bancari i financer. Alhora l'obligada adequació de la nova normativa financera ha fet que el negoci bancari s'hagi hagut de resituar, la qual cosa ha fet baixar els beneficis del sector. Aquesta reducció repercutirà en els ingressos públics deixant les caixes de l'Estat ben poc guarnides.

En els darrers vuit anys Andorra no ha definit prou clarament el context internacional en el qual es vol moure i, en la legis-

latura que ara s'acaba, el govern ha abandonat la voluntat de compartir les línies polítiques i les opcions de negociació amb la Unió Europea i les ha substituït pel secretisme i l'opacitat.

Les reformes necessàries que cal debatre, tots els esforços necessaris per reduir el dèficit de l'Estat així com les propostes per aconseguir una positiva inversió estrangera no arribaran a bon port si el mercat en el qual s'han de moure els agents econòmics no garanteix drets i deures compartits ni tampoc s'aconsegueix i garanteix la possibilitat que les empreses i professionals d'Andorra puguin competir en igualtat d'oportunitats.

L'acord comercial i duaner amb Europa que es va començar a aplicar el primer de juliol del 1991 ha estat i és positiu per Andorra. Tanmateix ara cal un pas més per reforçar l'embarcament amb la Unió Europea. Convé trobar un acord-marc que fixi els procediments per assumir la normativa europea –l'anomenat cabal comunitari– la interpretació de les normes i la manera de procedir en cas de conflicte. Per Andorra és necessari i urgent.

Per això proposem:

- Posar a disposició de totes les forces polítiques i sotmetre a debat les línies directrius que el Govern ha estat seguint en la negociació de l'acord d'associació amb la Unió Europea.
- Promoure arreu del país un ampli debat en relació als temes de l'acord d'associació de manera que hi puguin

intervenir no solament les forces polítiques sinó totes les forces socials i econòmiques.

- Assentar la negociació de l'acord d'associació amb la Unió Europea al cor d'una política d'Estat per avançar en unes opcions compartides, en un context més ampli que el de la majoria del Consell General, per situar en conseqüència el destí d'una negociació cabdal més enllà del govern de torn.
- Crear un departament específic dins de l'Administració que s'encarregarà, de manera transversal, de la gestió del canvi que suposarà l'acord d'associació. Aquest departament vetllarà per traslladar l'explicació de tot el procés de l'acord a la ciutadania.
- Modificar la legislació per permetre poder assumir la normativa del cabal comunitari a partir de textos en llengua francesa o castellana sense que calgui una farragosa i costosa traducció periòdica de tota la normativa adoptada a Brussel·les.
- Demanar a la Unió Europea, en annex a la negociació de l'acord d'associació, l'establiment d'una àrea especial pirinenca que permeti reforçar la col·laboració econòmica de l'Estat andorrà amb les regions franceses i espanyoles veïnes d'Andorra a la serralada pirinenca.

L'actual debilitat de les finances públiques no pot disculpar que no s'encarin els reptes polítics del moment, especialment perquè la resolució dels nostres propis mals de cap va agafada de la mà d'una profunda ambició europeista. No hi ha una solució nacional que permeti que ens en sortim sols, girant-nos d'esquena a Europa.

Durant massa temps es va considerar el creixement econòmic com un factor que ens venia donat i que era nostre per sempre, reduint-se així la visió estratègica, a llarg termini. Aquest conservadorisme, assentat damunt dels avantatges econòmics del curt termini, que es derivaven dels diferencials fiscals amb els països veïns, va tancar la percepció de la necessitat d'una vocació reformista permanent.

Ara ja no hi ha excusa.

VOTA:

1. Josep ROIG CARCEL
2. Sandra CANO VILA
3. Olga REYES MONTAÑA
4. Maria Antonia SANCHIZ REGO
5. Jordi TORRES RUIZ
6. Laia MOLINE CINTAS
7. Judith VILA BONILLO
8. Martí BAYONA DOMINGO
9. Victoria BROTON PEROJIL

10. Daniel PÉREZ CARRILLO
11. Adoracio GARCIA FERNANDEZ
12. Delfi ROCA ROCHE
13. Víctor NAUDI ZAMORA
14. Jaume BARTUMEU CASSANY
15. Marc LATORRE OLIVEROS
16. Joan ARAJOL MIR
17. Armand Josep PEREIRA DE SOUSA

PROGRESSISTES SDP

Antic Carrer Major, 25 - 1r, 3a
AD500 Andorra la Vella
T. (+376) 727 100
info@progressistes.ad

[Progressistes SDP](#)

[@sdp_ad](#)

[progressistes_andorra](#)

www.progressistes.ad